

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

สิทธิและเสรีภาพในการทำการุณยฆาตในบริบทของสังคมไทย

จัดทำโดย นางนิวัติ เจริญสิทธิพันธ์
รหัส ๖๓๐๘๑๘

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๘
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สิทธิและเสรีภาพในการทำการุณยฆาตในบริบทของสังคมไทย

นางนิวัติ เจริญสิทธิพันธ์

บทนำ

ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประชาชนชาวไทยหรือปวงชนชาวไทยย่อมจะมีสิทธิเสรีภาพในร่างกาย การใช้ทรัพย์สิน การเลือกตั้ง การมีสิทธิที่จะได้รับการบริการด้านสาธารณสุขจากรัฐ การใช้สิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลย่อมจะต้องมีกฎหมายรองรับและให้กระทำได้ บุคคลไม่อาจที่จะใช้สิทธิเสรีภาพที่เกินเลยไปจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือไม่อาจใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปกระทบสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นได้

สำหรับกรณีของสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และในการได้รับการบริการสาธารณสุขด้านสาธารณสุขนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘ วรรคแรก ความว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย” และมาตรา ๔๗ วรรคแรก ที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการบริการสาธารณสุขของรัฐ” เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าวจะเห็นว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของตนเอง อีกทั้งยังมีสิทธิได้รับการบริการสาธารณสุขจากรัฐที่จะต้องจัดให้มีและบริการแก่ประชาชนทั่วไป ดังนั้น การใช้สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลจะสามารถกระทำได้เพียงใด ต้องขึ้นอยู่กับว่าได้ใช้และจัดการชีวิตของเราภายใต้กฎหมายและไม่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นหรือไม่เพียงใด

สำหรับในต่างประเทศมีสิทธิเสรีภาพในการจัดการกับชีวิตและร่างกายของตนเองใน ส่วนที่เกี่ยวกับการตาย โดยมีกฎหมายที่รับรองการทำการุณยฆาตหรือการทำให้บุคคลตายโดยเจตนาด้วยวิธีการที่ไม่รุนแรงหรือวิธีการที่ทำให้ตายอย่างสะดวก หรือการงดเว้นการช่วยเหลือหรือรักษาบุคคล โดยปล่อยให้ตายไปเองอย่างสงบ โดยถูกต้องตามกฎหมาย แพทย์พยาบาลหรือผู้ทำหน้าที่ในการรักษาไม่ต้องรับผิดชอบ แต่สำหรับประเทศไทย การทำการุณยฆาตยังไม่มีกฎหมายรองรับ และยังถือว่าผู้ที่มีหน้าที่ในการรักษาหรือช่วยเหลือผู้ป่วย แต่ไม่ทำหน้าที่ของตนจะมีความผิดตามมาตรา ๒๘๘ หรือมาตรา ๒๘๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งจะมีโทษประหารและจำคุกค่อนข้างสูง

โดยที่ปรากฏว่าในสังคมปัจจุบันบุคคลทั่วไปมีแนวคิดในการใช้ชีวิตโดยไม่มีคู่ครอง หรือมีคู่ครองแต่ไม่ต้องการมีบุตร ต้องการอยู่อย่างโดดเดี่ยว ดังนั้น เมื่อถึงเวลาที่ตนเอง จะต้องถึงแก่ความตาย ย่อมเป็นการธรรมดาที่ไม่ต้องการให้เป็นภาระแก่บุคคลใด และต้องการที่จะตายตามวิธีการของตนเอง เนื่องจากเห็นว่าเป็นการใช้สิทธิเสรีภาพในชีวิต และร่างกายของตนเอง ที่ไม่ได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของ บุคคลใด และเมื่อชีวิตและร่างกายของบุคคลเป็นสิทธิและเสรีภาพของแต่ละคนที่จะจัดการ กับชีวิตและร่างกายของตนเองอย่างไร เท่าที่ไม่เป็นการขัดต่อกฎหมายหรือเป็นการรบกวน สิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นจึงเป็นกรณีที่จะต้องศึกษาว่า หากบุคคลที่มีความประสงค์ที่จะ “กำหนดวิธีการตายของตนเอง” โดยไม่ต้องการรับการบริการสาธารณสุขหรือการช่วย ทางการแพทย์ใดๆ ซึ่งเรียกว่าเป็นการ “การุณยฆาต” จะสามารถแสดงเจตนาตามความ ประสงค์ดังกล่าวและมีผลผูกพันในทางกฎหมายได้หรือไม่ อย่างไร

ความหมายของคำว่าสิทธิและเสรีภาพ

ความของคำว่าสิทธิ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ความหมายว่า “ความสำเร็จ หรืออำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการ รับรองจากกฎหมาย” รับการรับรองจากกฎหมาย

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของคำว่า “สิทธิ” ไว้ดังนี้

ศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย ให้ความหมายของคำว่า “สิทธิ” เอาไว้ซึ่งเป็น ความหมายของคำว่าสิทธิในหลักกฎหมายทั่วไป ซึ่งสามารถปรับใช้ได้ทั้งกฎหมายเอกชน และกฎหมายมหาชนไว้ว่ามีสองความหมาย ได้แก่ การมองจากอำนาจของผู้ทรงสิทธิ คือ “อำนาจที่กฎหมายให้แก่บุคคลในอันที่จะมีเจตจำนง” และการมองจากวัตถุประสงค์ของ สิทธิ คือ “ประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครองให้” อันเป็นแนวความคิดของ JHering

ศาสตราจารย์ ดร. วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ ให้ความหมายในเรื่องสิทธิว่าหมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองคุ้มครองให้แก่บุคคล ในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์หรือ บุคคลอื่น (เช่น สิทธิทางหนี้ กรรมสิทธิ์ ฯ) เป็นต้นว่า อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่ บุคคลหนึ่งในอันที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นอีกคนหนึ่งหรือหลายคนกระทำการบางอย่าง

บางประการให้เกิดประโยชน์แก่ตน เช่น เรียกร้องให้เขาชำระเงินให้หรือให้ละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต และคณะ มีความเห็นว่า หมายถึงอำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินและบุคคลอื่น ๆ หรือเรียกร้องให้บุคคลอื่น หรือหลายคนกระทำการ หรืองดเว้นกระทำการบางอย่างเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตน

ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ ได้แบ่งแยก “สิทธิตามรัฐธรรมนูญ” ออกจากความหมายของคำว่า “สิทธิตามความหมายทั่วไป” โดยสิทธิตามรัฐธรรมนูญนั้นหมายถึงอำนาจตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดได้บัญญัติให้การรับรองคุ้มครองแก่ปัจเจกบุคคลในอันที่จะกระทำการใด หรือไม่กระทำการใด การให้อำนาจแก่ปัจเจกชนดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องที่จะไม่ให้บุคคลใดแทรกแซงในสิทธิตามรัฐธรรมนูญของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรียกร้องต่อองค์กรของรัฐมิให้แทรกแซงขอบเขตสิทธิของตน

เสรีภาพ เป็นคำที่ถูกใช้เคียงคู่กับคำว่า “สิทธิ” เสมอว่า “สิทธิเสรีภาพ” จนเข้าใจว่ามีความหมายอย่างเดียวกัน แท้จริงแล้ว คำว่า “เสรีภาพ” หมายถึง อำนาจตัดสินใจด้วยตนเองของมนุษย์ที่จะเลือกดำเนินพฤติกรรมของตนเอง โดยไม่มีบุคคลอื่นใดอ้างหรือใช้อำนาจแทรกแซงเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจนั้น และเป็นการตัดสินใจด้วยตนเองที่จะกระทำหรือไม่กระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย แต่การที่ มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมแล้วแต่ละคนจะตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำการสิ่งใดนอกเหนือ นอกจากต้องปฏิบัติตามกฎหมายแล้ว ย่อมต้องคำนึงถึงกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม

เสรีภาพ หมายถึง สถานภาพของมนุษย์ที่จะไม่ตกอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของใคร เป็นอำนาจที่จะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือที่จะไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เสรีภาพนั้นเรามีได้โดยไม่จำเป็นที่คนอื่นจะต้องมีหน้าที่ต้องปฏิบัติต่อเราหรือเคารพสิ่งนั้น ๆ ตามกฎหมาย เป็นสิ่งที่เราสามารถทำอะไรก็ได้โดยไม่มีใครมาบ่งปิดขัดขวาง หรือหาว่าเราล่วงละเมิดคนอื่นได้

สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ได้นำเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมาบัญญัติไว้เป็นครั้งแรกว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาหรือลัทธิใด ๆ และมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน” และ “ภายในบังคับแห่งกฎหมาย บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุมโดยเปิดเผย การตั้งสมาคม การอาชีพ”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้มีการบัญญัติสิทธิและหน้าที่รวมถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย โดยสรุปได้ดังนี้

๑. การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐ มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยจากการใช้อำนาจใด ๆ โดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร
๒. ความเสมอภาค มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดหลักความเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติแก่บุคคลที่มีความแตกต่างกันว่าย่อมเสมอภาคในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน
๓. สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล มีเจตนารมณ์เพื่อประกันสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายในเคหสถาน การเลือกที่อยู่อาศัย การเดินทาง ภัยรตภัยชื่อเสียง ความเป็นส่วนตัว การสื่อสารของบุคคล การนับถือศาสนา การป้องกันมิให้รัฐบังคับใช้แรงงาน
๔. สิทธิในกระบวนการยุติธรรม มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกี่ยวกับความ รับผิดชอบอาญาให้ต้องรับโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะที่กระทำความผิด คุ้มครองความเสมอภาค และการเข้าถึงได้โดยง่ายในกระบวนการยุติธรรม การได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายทั้งทางแพ่งและทางอาญา
๕. สิทธิในทรัพย์สิน มีเจตนารมณ์เพื่อประกันความมั่นคงในการถือครองทรัพย์สิน ประกันสิทธิของผู้ถูกเวนคืนทรัพย์สินที่ต้องกำหนดค่าทดแทนที่เป็นธรรม

๖. สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ มีเจตนารมณ์เพื่อประกันเสรีภาพในการประกอบอาชีพ การแข่งขันทางธุรกิจที่เป็นธรรม ความปลอดภัย สวัสดิภาพ และการดำรงชีพของการทำงาน

๘. เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชนด้วยการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การกำหนดมิให้รัฐจำกัดเสรีภาพการแสดงออกของบุคคล เว้นแต่เพื่อความมั่นคงของรัฐ เพื่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวของบุคคลอื่น หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน อีกทั้งเพื่อป้องกันมิให้รัฐสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ คุ้มครองและจัดสรรคลื่นความถี่อย่างเป็นธรรม ให้ประชาชนมีส่วนร่วม และป้องกันการควมรวม การครองสิทธิข้ามสื่อ เพื่อคุ้มครองให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย จึงป้องกันมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้าเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือโทรคมนาคม รวมถึงการแทรกแซงทั้งทางตรงและทางอ้อม

๘. สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา มีเจตนารมณ์เพื่อให้บุคคลมีความเสมอภาคในการได้รับการศึกษา ไม่น้อยกว่าสิบสองปีตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ซึ่งรัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และเหมาะสมกับผู้เรียน คุ้มครองเสรีภาพทางวิชาการที่ไม่ขัดต่อหน้าที่พลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

๙. สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐมีเจตนารมณ์เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการทางสาธารณสุขจากรัฐอย่างเสมอภาค เพื่อคุ้มครองสิทธิเด็ก เยาวชน สตรี ผู้พิการหรือทุพพลภาพ การดำรงชีพของผู้สูงอายุ

๑๐. สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ การรับรู้และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การร้องทุกข์

การโต้แย้งการปฏิบัติราชการในทางปกครอง และเพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการฟ้องหน่วยงานของรัฐ

๑๑. เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองเสรีภาพของประชาชนในการชุมนุมโดยสงบและ ปราศจากอาวุธ คุ้มครองประชาชนให้ได้รับความสะดวกในการใช้พื้นที่สาธารณะ คุ้มครองการรวมกลุ่มเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์กรเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน หรือหมู่คณะอื่น คุ้มครองการตั้งพรรคการเมืองเพื่อสืบสานเจตนารมณ์ทางการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในระบอบรัฐสภา

๑๒. สิทธิชุมชน มีเจตนารมณ์เพื่อรับรองสิทธิชุมชน ชุมชนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม คุ้มครองบุคคลในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

๑๓. สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คุ้มครองบุคคลในการต่อต้านโดยสันติวิธีต่อการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองด้วยวิถีทางที่มีชอบ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติถึงสิทธิและหน้าที่ของปวงชนชาวไทยไว้ดังนี้

๑. สิทธิของประชาชน

บุคคลย่อมมีสิทธิในเรื่องต่อไปนี้

๑ สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

(๑) การจับและการคุมขังจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) การค้นตัวหรือการกระทำอันเป็นกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๓) การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำไม่ได้

๒ สิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

- (๑) บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาต่อเมื่อกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นบัญญัติว่า การกระทำนั้นเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่า โทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดไม่ได้
- (๒) ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้
- (๓) การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันไม่ให้มีการหลบหนี
- (๔) ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองไม่ได้
- (๕) คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีไม่ได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

๓ สิทธิในการไม่ถูกเกณฑ์แรงงาน

การเกณฑ์แรงงานจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ หรือในขณะที่มี การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึกหรือในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ

๔ สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว

บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิดังกล่าว หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำไม่ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

๕ สิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก

- (๑) บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ
- (๒) การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการสาธารณูปโภค การป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อ

ประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าทดแทนที่เป็นธรรม ภายในเวลาอันควร แก่เจ้าของ และผู้ทรงสิทธิที่ได้รับ ความเสียหายจากการเวนคืน โดยคำนึงถึงประโยชน์ สาธารณะ ผลกระทบต่อผู้ถูกเวนคืน รวมทั้งประโยชน์ที่ผู้ถูกเวนคืนอาจได้รับจากการ เวนคืนนั้น

- (๓) การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ให้ กระทำเพียงเท่าที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการสาธารณูปโภค การป้องกันประเทศ หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ อย่างอื่น เว้นแต่เป็นการเวนคืนเพื่อนำอสังหาริมทรัพย์ที่เวนคืนไปชดเชยให้เกิดความ เป็นธรรมแก่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนตามที่กฎหมายบัญญัติ
- (๔) กฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องระบุวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนและกำหนด ระยะเวลาการเข้าใช้อสังหาริมทรัพย์ให้ชัดเจน ถ้าไม่ได้ใช้ประโยชน์เพื่อการนั้นภายใน ระยะเวลาที่กำหนดหรือมีอสังหาริมทรัพย์เหลือจากการใช้ประโยชน์ และเจ้าของเดิม หรือทายาทประสงค์จะได้คืน ให้คืนแก่เจ้าของเดิมหรือทายาท
- (๕) ระยะเวลาการขอคืนและการคืนอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์หรือที่ เหลือจากการใช้ประโยชน์ให้แก่เจ้าของเดิมหรือทายาท และการเรียกคืนค่าทดแทนที่ ชดใช้ไปให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ
- (๖) การตรากฎหมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์โดยระบุเจาะจงอสังหาริมทรัพย์หรือเจ้าของ อสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืนตามความจำเป็น ไม่ให้ถือว่าเป็นการขัดต่อมาตรา ๒๖ วรรค สอง(กฎหมายต้องต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณี หนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง)

๖ สิทธิของผู้บริโภคในการรวมกันจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคเพื่อ คู้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคสิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับความ คู้มครอง บุคคลมีสิทธิ รวมกันจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคเพื่อคู้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค และองค์กรของ ผู้บริโภคดังกล่าวมีสิทธิรวมกันจัดตั้งเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระเพื่อให้เกิดพลังในการ คู้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคโดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐ

ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้งอ านาจในการเป็นตัวแทนของผู้บริโภค และการ สนับสนุนด้านการเงินจากรัฐให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

๗ สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข บุคคลมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ มีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และบุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายบัญญัติ

๘ สิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐของผู้เป็นมารดา บุคคลซึ่งมีอายุเกิน ๖๐ ปี และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลผู้ยากไร้

(๑) สิทธิของมารดาในช่วงระหว่างก่อนและหลังการคลอดบุตรย่อมได้รับความคุ้มครองและช่วยเหลือตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) บุคคลซึ่งมีอายุเกิน ๖๐ ปีและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

๒. เสรีภาพของประชาชน

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเรื่องต่อไปนี้

๑ การนับถือศาสนา การปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนา บุคคลมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาและมีเสรีภาพในการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของตน แต่ต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

๒ เคหสถาน บุคคลมีเสรีภาพในเคหสถาน การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการค้นเคหสถานหรือที่รโหฐานจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

๓ การแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น และเสรีภาพในทางวิชาการ บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวกระทำไม่ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชนเสรีภาพทาง

วิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น

๔ การติดต่อสื่อสาร

บุคคลมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันไม่ว่าในทางใด ๆ การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อให้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกันจะกระทำได้ต่อเมื่อมีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

๕ การเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่

(๑) บุคคลมีเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชน หรือการผังเมือง หรือเพื่อรักษาสถานภาพของครอบครัว หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์

(๒) การเนรเทศบุคคลสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้ผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร และการถอนสัญชาติของบุคคลซึ่งมีสัญชาติไทยโดยการเกิด จะกระทำไม่ได้

๖ การประกอบอาชีพ

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ การจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศการแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค การจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพียงพอที่จำเป็น หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น การตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพข้างต้น ต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติหรือก้าวก่ายการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา

๗ การรวมตัวกันในรูปแบบต่าง ๆ

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อการป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด

๘ การชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

๙ การจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่กฎหมายบัญญัติ กฎหมายดังกล่าวนี้อย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารพรรคการเมือง ซึ่งต้องกำหนดให้เป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และกำหนดมาตรการให้สามารถดำเนินการโดยอิสระไม่ถูกรวบงำหรือชี้นำโดยบุคคลซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น รวมทั้งมาตรการกำกับดูแลไม่ให้สมาชิกของพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

๓. สิทธิของบุคคลและชุมชน

บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ ดังนี้

๑ สิทธิเกี่ยวกับการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ

(๑) ได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว

(๓) ฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

๒ สิทธิเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติ ความเป็นอยู่ของชุมชน และการจัดระบบสวัสดิการของชุมชน

(๑) อนุรักษ์ พันธุ์ หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรมขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ

(๒) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(๓) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนหรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชนและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(๔) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน

๔. เสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน

๑ บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

๒ การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพในการนำเสนอข่าวหรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ จะกระทำไม่ได้

๓ การให้นำข่าวสารหรือข้อความใด ๆ ที่ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนจัดทำขึ้นไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือสื่อใด ๆ จะกระทำไม่ได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม

๔ เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย

๕ การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชนรัฐจะกระทำไม่ได้ หน่วยงานของรัฐที่ใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินให้สื่อมวลชนไม่ว่าเพื่อประโยชน์ในการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ หรือเพื่อการอื่นใดในทำนอง

เดียวกันต้องเปิดเผยรายละเอียดให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินทราบตามระยะเวลาที่กำหนดและประกาศให้ประชาชนทราบด้วย

๖ เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่เสื่อมลงจนยอมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ แต่ให้คำนิ่งถึงวัตถุประสงค์และภารกิจของหน่วยงานที่ตนสังกัดอยู่ด้วย การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขบุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขไม่ได้ ผู้ที่ทราบว่ามีกระทำความผิดกล่าวมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้ ในกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ ผู้ร้องขอจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้ การดำเนินการทั้งหมดนี้ไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการที่เป็นใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ความหมายของคำว่า การุณยฆาต

การุณยฆาต (ศัพทนิติศาสตร์) หรือ ปราณิฆาต (ศัพทแพทยศาสตร์) (อังกฤษ: Euthanasia หรือ Mercy Killing) หรือ แพทย์ช่วยเหลือฆาต (อังกฤษ: Physician-assisted suicide) หมายถึงการทำให้บุคคลตายโดยเจตนาด้วยวิธีการที่ไม่รุนแรงหรือวิธีการที่ทำให้ตายอย่างสะดวก หรือการงดเว้นการช่วยเหลือหรือรักษาบุคคล โดยปล่อยให้ตายไปเองอย่างสงบ ทั้งนี้ เพื่อระงับความเจ็บปวดอย่างสาหัสของบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลนั้นป่วยเป็นโรคอันไร้หนทางเยียวยา

กฎหมายเกี่ยวกับการทำ การุณยฆาต ในต่างประเทศและในประเทศไทย

กรณีในต่างประเทศ

ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ กฎหมายเปิดช่องให้พิจารณาได้ว่าแพทย์สามารถกระทำการุณยฆาตได้โดยไม่ผิดกฎหมายตราบิตที่มีหลักฐานพิสูจน์ได้ว่าไม่มีมูลเหตุที่ “จงใจทำให้ผู้อื่น

ตาย” และเป็นประเทศเดียวที่มีศูนย์ช่วยเหลือด้านการฆ่าตัวตายภายใต้การช่วยเหลือทางการแพทย์สำหรับคนต่างชาติ

ประเทศเนเธอร์แลนด์ ออกกฎหมายรองรับการรุกรณฆาต ตั้งแต่ปี ๒๕๓๙ เป็นประเทศแรกในโลกและพบว่าสถิติการตายประมาณ ๙.๑% ของการตายทั้งหมดต่อปี เกิดจากการรุกรณฆาต โดย ๒,๓๐๐ ราย สมัครงใจตาย และ ๔๐๐ ราย ตายเพราะแพทย์ลงมือเอง ส่วนอีก ๑,๐๔๐ ราย ถูกการรุกรณฆาตโดยผู้ป่วยไม่มีส่วนรับรู้หรือให้ความยินยอม นอกจากนี้กฎหมายยังเปิดกว้างให้ผู้ป่วยอายุ ๑๒-๑๖ ปี มีสิทธิร้องขอการรุกรณฆาต ได้โดยพ่อแม่หรือญาติให้คำยินยอม

ประเทศเบลเยียม ประกาศออกกฎหมาย เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๔๕ มีผลบังคับใช้วันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๕ อนุญาตเฉพาะผู้ป่วยผู้ใหญ่และให้มีผลบังคับใช้กับผู้ป่วยเด็กในอีก ๒ ปีต่อมา แต่ยังมีข้อโต้แย้งว่า แพทย์จะมีสิทธิกระทำการรุกรณฆาตหากที่มีอาการสมองตายได้หรือไม่ และในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ มีกฎหมายรองรับให้เภสัชกรและแพทย์สามารถจำหน่ายและใช้อุปกรณ์การทำการรุกรณฆาตได้ซึ่ง “การรุกรณฆาตสำเร็จรูป” ประกอบด้วย ยากลุ่มประสาท เช่น Barbiturate และยาประเภทยับยั้งหัวใจให้หมดสติ เป็นต้น

ประเทศลักเซมเบิร์ก ช่วงปลายปี ๒๕๕๑ ใช้อำนาจตามที่ได้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ ประกาศใช้กฎหมายนี้ โดยอนุญาตให้การการรุกรณฆาตแบบ Passive Euthanasia เป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อเดือนเมษายน ปี ๒๕๕๒ และต้องได้รับการวินิจฉัยและผ่านความเห็นชอบจากแพทย์ตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป

ประเทศแคนาดา อนุญาตให้ใช้วิธีการฆ่าตัวตายภายใต้การช่วยเหลือทางการแพทย์ ในรัฐควิเบกโดยสภาผ่านร่างกฎหมายและประกาศใช้เมื่อ ๒๕๕๙ ซึ่งผู้ป่วยต้องอยู่ในขั้นโคม่า อายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปี ไม่มีอาการป่วยทางจิตและจะต้องถูกเขียนอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมพยานยืนยันอย่างน้อย ๒ คน

ประเทศสหรัฐอเมริกา ประกาศในบางรัฐ คือ รัฐออริกอนรัฐแรก ตามด้วย มอนแทนา, เวอร์มอนต์, วอชิงตัน, แคลิฟอร์เนีย, โคโลราโด, ฮาวายและกรังวอชิงตัน ดี.ซี. โดยมีเงื่อนไขต้องเป็นผู้ป่วยระยะสุดท้ายเท่านั้น

ประเทศออสเตรเลีย เดิมเมืองนอร์เทิร์นเทร์ริทอรี มีกฎหมายรองรับให้แพทย์สามารถกระทำการุณยฆาต ได้ ทั้งในกรณีที่ผู้ป่วยเองและญาติผู้ป่วยร้องขอ (Passive Euthanasia) หรือกรณีที่แพทย์มีส่วนช่วยเหลือในการเตรียมอุปกรณ์เพื่อปลิดชีพตามความต้องการของผู้ป่วย และกระทำด้วย “น้ำมือ” ของผู้ป่วยเอง (Active Euthanasia) แต่ภายหลังที่มีเหตุการณ์ผู้ป่วย ๔ ราย ปลิดชีพตนเองด้วยอุปกรณ์ที่ติดตั้งโดยแพทย์ (Passive Euthanasia) รัฐบาลกลางจึงได้สั่งยกเลิกกฎหมายทันทีในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ต่อมารัฐวิกตอเรียทางตอนใต้ของประเทศจึงเป็นเพียงรัฐเดียวที่ประกาศใช้กฎหมาย Voluntary Assisted Dying Act ๒๐๑๗ ซึ่งอนุญาตให้ทำ Passive Euthanasia เป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

กรณีประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยการทำการุณยฆาตถือว่าเป็นการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘ หรือ ๒๘๙ แล้วแต่กรณี ซึ่งต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ ๑๕ ถึง ๒๐ ปี

กรณีของประเทศไทยจึงถือว่ายังไม่มีกฎหมายรับรองเรื่องการทำการุณยฆาต (Mercy Killing) หรือ Active Euthanasia ที่ถือเป็นการเร่งการตาย แต่ในปี ๒๕๕๐ ได้มีการตราพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๐ เป็นต้นไป ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการแสดงเจตจำนงของผู้ป่วยที่จะไม่รับการรักษาดังต่อไปนี้พร้อมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

มาตรา ๑๒ บุคคลมีสิทธิทำหนังสือแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิตตน หรือเพื่อยุติการทรมานจากการเจ็บป่วยได้

การดำเนินการตามหนังสือแสดงเจตนาตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อผู้ประกอบการวิชาชีพด้านสาธารณสุขได้ปฏิบัติตามเจตนาของบุคคลตามวรรคหนึ่งแล้ว มิให้ถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด และให้พ้นจากความรับผิดชอบ

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

"บริการสาธารณสุข" หมายความว่า บริการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันและควบคุมโรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ การตรวจวินิจฉัยและบำบัดสภาวะ ความเจ็บป่วย และการฟื้นฟูสมรรถภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชน

"ผู้ประกอบการวิชาชีพด้านสาธารณสุข" หมายความว่า ผู้ประกอบวิชาชีพตามกฎหมาย ว่าด้วยสถานพยาบาล”

จากบทบัญญัติมาตรา ๑๒ ของพระราชบัญญัติดังกล่าวถือว่าเป็นการทำหนังสือ แสดงเจตนา (Living Will หรือ Advance Directives) ซึ่งเป็นการแสดงเจตนาของบุคคล เพื่อที่จะกำหนดวิธีการดูแลรักษาของผู้ป่วยในวาระสุดท้ายของชีวิต เป็นการรับรองสิทธิของ ผู้ป่วยที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง (Right to Self-determination) ที่จะขอตายอย่างสงบ ตามธรรมชาติ ไม่ถูกเหนี่ยวรั้งด้วยเครื่องมือต่าง ๆ จากเทคโนโลยีต่าง ๆ แต่การแสดงเจตนา ตามมาตรา ๑๒ ดังกล่าว ไม่ถือว่าเป็นกรณีของการทำการทำการุณยฆาตตามความหมาย ทั่วไป

นอกจากนี้ ยังปรากฏว่ามีคณะบุคคลได้ร่วมกันฟ้องคดีต่อศาลปกครอง เพื่อให้ขอให้ เพิกถอนกฎกระทรวงที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามหนังสือแสดงเจตนาไม่ ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิต หรือยุติการทรมานจากการเจ็บป่วย พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๒ ของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ เนื่องจากเห็นว่ากฎกระทรวงดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบริการสาธารณสุขด้านการสาธารณสุข และไม่ชอบ ด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ การปล่อยให้ผู้ป่วยเสียชีวิตลงโดยงดเว้นไม่ให้การรักษาหรือ การใช้อุปกรณ์ทางการแพทย์บางอย่างเพื่อยืดชีวิต เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและ ศีลธรรมอันดีของประชาชน ขัดต่อมโนสำนึกในความเป็นแพทย์และผู้ประกอบวิชาชีพเวช กรรมทั้งปวงได้ถูกปลูกฝังมา อีกทั้งการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะเลือกที่จะมีชีวิตอยู่หรือเลือก ที่จะไม่มีชีวิตอยู่นั้นถือเป็นเรื่องเสรีภาพมิใช่เป็นสิทธิ เพราะหากเป็นสิทธิก็จะมีผลต่อบุคคล กล่าวคือ จะก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลหนึ่ง และยังเป็นการยกระดับให้ผู้ป่วยมีอำนาจสร้าง หลักเกณฑ์การรักษาพยาบาลให้ตนเองเหนือผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรม

ต่อมาศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาว่า กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตามหนังสือแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิต หรือเพื่อยุติการทรมานจากการเจ็บป่วย พ.ศ. ๒๕๕๓ มิได้เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และองค์ประกอบอันมีความหมายในการปล่อยให้ผู้ทำหนังสือแสดงเจตนาเสียชีวิตโดยงดเว้นไม่ให้การรักษา หรือการใส่ยาและเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์บางอย่างเพื่อยุติชีวิต แต่เป็นการรักษาอย่างประคับประคองเพื่อให้ผู้ทำหนังสือแสดงเจตนาดังกล่าวตายอย่างธรรมชาติ เพื่อมิให้ยื้อความตายอย่างสิ้นหวังหรือทำให้ผู้นั้นต้องทรมานจากการเจ็บป่วยอยู่ตลอดเวลา ทั้งๆ ที่หากไม่มีการบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิต หรือยุติการทรมานจากการเจ็บป่วยแล้วผู้นั้นควรจะตายอย่างธรรมชาติแล้ว เมื่อวินิจฉัยเนื้อหาสาระของกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตามหนังสือแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิต หรือเพื่อยุติการทรมานจากการเจ็บป่วย พ.ศ. ๒๕๕๓ แล้ว ไม่ปรากฏว่าไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และกฎหมาย จึงมีคำพิพากษายกฟ้อง (คดีหมายเลขดำที่ พ.๑๔๗/๒๕๕๔ คดีหมายเลขแดงที่ พ.๑๑/๒๕๕๘)

จากคำพิพากษาศาลปกครองดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าศาลปกครองมิได้วินิจฉัยว่าการแสดงเจตนาไม่รับบริการสาธารณสุขเป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิต หรือเพื่อยุติการทรมานจากการเจ็บป่วย มิใช่เป็นกรณีของการการุณฆาตแต่อย่างใด แต่เป็นสิทธิเสรีภาพของผู้ป่วยที่จะแสดงเจตนาดังกล่าวได้และมีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย ซึ่งมีผลทำให้แพทย์พยาบาลหรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมผู้ทำหน้าที่รักษาไม่ต้องรับโทษทางอาญาตามมาตรา ๒๘๘ หรือ ๒๘๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญาแต่อย่างใด

บทสรุป

เมื่อพิจารณาจากความหมายของคำว่าสิทธิและเสรีภาพ และตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่น จะเห็นว่าประชาชนคนไทยมีสิทธิเสรีภาพในหลายด้าน แต่ผู้เขียนจะขอกล่าวเฉพาะสิทธิและเสรีภาพที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและร่างกาย รวมถึงสิทธิที่จะ

ได้รับการบริการสาธารณสุขเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับบทความทางวิชาการที่จะได้นำเสนอต่อวิทยาลัยศาสตร์ธรรมนุญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

โดยที่ปัจจุบันประชาชนโดยทั่วไปเริ่มจะมีแนวคิดที่จะใช้ชีวิตโดยไม่มีคู่ครอง หรือมีคู่ครองแต่ไม่ต้องการมีบุตร ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็เพราะสภาวะทางเศรษฐกิจ หรือความต้องการมีโลกส่วนตัวสูง หรือจะเพราะด้วยเหตุผลอื่นก็ตาม ดังนั้น การที่จะมีชีวิตอยู่โดยไม่มีคู่ครองหรือไม่มีบุตรยอมจะเป็นทางเลือกของบุคคลในสังคมปัจจุบันมากขึ้น และกรณีดังกล่าวยอมส่งผลถึงสิทธิและเสรีภาพของการใช้ชีวิตและร่างกาย ว่าบุคคลสามารถมีสิทธิเสรีภาพในเรื่องดังกล่าวได้มากน้อยเพียงใด

กล่าวเฉพาะกรณีของการที่บุคคลมีเจตนาที่จะกำหนดวันเวลาตายและวิธีการตาย อันเป็นการใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๘ ประกอบมาตรา ๔๗ ดังกล่าว จะเห็นว่า แม้การใช้สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายจะเป็นการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่การที่บุคคลจะกำหนดวิธีการตายซึ่งเป็นการใช้สิทธิเสรีภาพตามมาตราดังกล่าว ก็ไม่อาจกระทำได้ เพราะจะเป็นการขัดต่อกฎหมาย รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณี และหลักศาสนาในประเทศไทยจึงยังไม่มีกฎหมายรองรับการแสดงเจตนาในเรื่องดังกล่าว

ตามพุทธศาสนา ขรราวาสถือเบญจศีลข้อหนึ่งเกี่ยวกับปาณาติปาตา คือการห้ามทำลายชีวิตไม่ว่าของผู้อื่นหรือของตนก็ตาม กับทั้งห้ามยินยอมให้ผู้อื่นทำลายชีวิตของตนด้วย พุทธศาสนายังถือว่าชีวิตเป็นของประเสริฐสุดที่บุคคลพึงรักษาไว้อีกด้วย โดยมีพุทธวจนะหนึ่งว่า "ให้บุคคลพึงสละทรัพย์สมบัติเพื่อรักษาอวัยวะ ให้บุคคลพึงสละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต" และ "ตราบใดที่ยังมีชีวิตอยู่ ตราบนั้นชีวิตก็ยังมีค่า ไม่ควรที่ใครจะไปตัดรอนแม้ว่าชีวิตนั้นกำลังจะตายก็ตาม หากไปเร่งเวลาตายเร็วขึ้นแม้จะเพียงแค่วินาทีเดียวก็เป็นบาป" นอกจากนี้ ภิกษุเถรวาทถือนัยข้อหนึ่งซึ่งปรากฏในปาฏิโมกข์ว่า "ภิกษุทั้งหลายไม่พึงพรากชีวิตไปจากมนุษย์ หรือจ้างวานฆ่าผู้นั้น หรือสรรเสริญคุณแห่งมรณะ หรือช่วยผู้ใดให้ถึงแก่ความตาย ดังนั้น ท่านผู้เจริญแล้วเอ๋ย ท่านหาประโยชน์อันใดในชีวิตอันลำเค็ญและน่าสังเวชนี้กัน ความตายอาจมีประโยชน์สำหรับท่านมากกว่าการมีชีวิตอยู่ หรือด้วยมโนทัศน์เช่นนั้น ด้วยวัตถุประสงค์เช่นนั้น ถึงแม้ท่านไม่สรรเสริญคุณแห่งมรณะหรือช่วยผู้ใดให้ถึงแก่ความตาย ผู้นั้นก็จักถึงแก่ความตายในเร็ววันอยู่แล้วด้วยเหตุนี้ ว่าโดยหลักแล้วพุทธศาสนาลือว่ากา

รุกรณฆาตเป็นบาป และในคัมภีร์ฮีบรูและคัมภีร์ไบเบิล กล่าวว่าลมหายใจของมนุษย์ขึ้นอยู่กับพระเจ้า ความต่อนหนึ่งว่า "วันเวลาของข้าพระองค์อยู่ในพระหัตถ์ของพระองค์" ดังนั้นการรุกรณฆาตจึงเป็นการขัดพระประสงค์ของพระเจ้า ทั้งนี้ ตามศาสนาคริสต์นิกายออร์ทอดอกซ์ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสาธารณสุขที่ैयाแก่ผู้ป่วยเกินขนาดจนถึงตายถือว่ามีความผิดและเป็นบาป แต่ในสถานการณ์เดียวกัน หากมีเจตนาเพื่อระงับบรรเทาความเจ็บปวด แม้จะยังผลให้ผู้ป่วยถึงแก่ความตาย ก็ไม่ถือเป็นผิดและเป็นบาป

แต่หากพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ประกอบกับแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดในคดีคดีหมายเลขดำที่ พ.๑๔๗/๒๕๕๔ คดีหมายเลขแดงที่ พ.๑๑/๒๕๕๘ จะพบว่า การแสดงเจตนาที่จะไม่รับบริการด้านสาธารณสุข เพื่อเป็นการยืดชีวิตหรือความตายในวาระสุดท้าย มีผลบังคับใช้ได้ตามกฎหมาย และเจ้าหน้าที่ แพทย์ พยาบาล รวมถึงผู้มีส่วนในการดูแลรักษา ไม่ต้องรับผิดใดๆ ดังนั้น หากจะมีการพัฒนาการแสดงเจตนาที่จะไม่รับบริการด้านสาธารณสุข เพื่อเป็นการยืดชีวิตหรือความตายในวาระสุดท้าย ให้เป็นการกำหนด "วิธีการตาย" ของบุคคล โดยให้ถือว่าเป็นการใช้สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายตามรัฐธรรมนูญ และมีผลโดยชอบด้วยกฎหมาย ก็จะเป็นอีกช่องทางหนึ่งสำหรับบุคคลโดยทั่วไป ที่มีเจตนาที่จะกำหนดวิธีการตายของตนเอง โดยอาจให้มีการตรากฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ เพื่อให้มีผลบังคับใช้ต่อไป

บรรณานุกรม

- หยุด แสงอุทัย,ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป (กรุงเทพฯ:ประกายพริก,๒๕๔๒)
- วรพจน์ วิศวตพิชญ์,สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐.พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน,๒๕๔๓), หน้า ๒๑.)
- อุดม รัฐอมฤต และคณะ.การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคล ตามมาตรา ๒๘(กรุงเทพฯ:สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ,๒๕๔๔)
- <http://th.wikipedia.org/wiki/การุณยฆาต>
- library2.parliament.go.th
- pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/99375
- http://www.sukhothai.go.th/history/hist_08.htm
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕